

Intellectual Output

*Vodič kroz
korake u istraživanju*

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

Impresum

Vodenje projekta

Dr. Sebastian Fischer
Institut za didaktiku demokracije
Leibnizovo sveučilište, Hannover

Koordinator projekta

Arne Schrader

Autorstvo materijala

DETECT konzorcij

Dizajn

Mareike Heldt

Sufinancirano sredstvima
programa Europske unije
Erasmus+

Autorska prava:

Sva prava su pridržana. Sadržaj ove publikacije se može koristiti u obrazovne i druge nekomercijalne svrhe, uz pravilno navođenje izvora „Erasmus+ projekt DETECT“.

Materijali su dostupni na internetskim stranicama:

www.detect-erasmus.eu

Projekt je realiziran uz finansijsku podršku Europske komisije. Sadržaj publikacije isključiva je odgovornost autora. Europska komisija ne može se smatrati odgovornom za bilo koji oblik korištenja sadržaja. Oznaka projekta: 2018-1-DE03-KA201-047400

Partneri na projektu

Leibnizovo sveučilište, Hannover
Institut za didaktiku demokracije
Njemačka

Institut für
Didaktik der Demokratie

GONG
Hrvatska

Gimnazija Pula
Hrvatska

Centar za europske izbjegličke,
migracijske i etničke studije,
Novo bugarsko sveučilište
Bugarska

Centar za obuku i osposobljavanje
pedagoških specijalista
Bugarska

Demokratiezentrum Wien
Austrija

Demokratiezentrum Wien
www.demokratiezentrum.org

Sadržaj

Uvod	05
1. Učenje temeljeno na istraživanju i učenje temeljeno na problemima	06
2. Istraživanje u društvenim znanostima	07
3. Početak istraživanja	08
3.1. Pronalazak teme	08
3.2. Formuliranje istraživačkog pitanja	08
3.3. Korištenje istraživačkih metoda	09
3.3.1. Prikupljanje podataka	09
3.3.2. Razmatranje metodološke pluralnosti u društvenim istraživanjima	10
3.4. Analiza podataka	10
3.5. Zaključivanje	11
3.6. Pojašnjenje izvještaja o istraživanju	11
3.7. Zaključak	12
4. Glavni izvori ovih smjernica i preporuke za čitanje	13

Uvod

Ovaj vodič donosi pregled osnovnih koraka znanstvenog procesa u društvenim znanostima. Ukratko se propituju kriteriji koji čine znanstvena istraživanja kroz diskusiju o važnim koracima u istraživačkom procesu - odabir teme istraživanja, formulacija istraživačkog pitanja, strukturiranje samog istraživačkog procesa (razvoj istraživačkog dizajna, prikupljanje podataka, odabir metodologije, analiza i sažetak nalaza) i način pisanja izvještaja o istraživanju.

Općenito, ovaj priručnik opisuje proces znanstvenog istraživanja u društvenim znanostima kako bi pružio teorijski temelj za učenje temeljeno na istraživanju i učenje temeljeno na problemima. Ova uputstva, zajedno s metodama predstavljenim u posebnim priručnicima o metodama za nastavnike i studente, kao i impulsi za pokretanje procesa istraživanja, omogućuju uspješnu implementaciju DETECT studija.

Ipak, ovaj priručnik pruža opće smjernice i nije nužno obavezno provesti svaki korak.

Učenje temeljeno na istraživanju i učenje temeljeno na problemima

1

Učenje temeljeno na istraživanju (inquiry-based learning - IBL) od učenika traži da rade na određenoj temi, uz vodstvo nastavnika koji djeluju u ulozi facilitatora. Rad na određenoj temi proteže se od razvoja istraživačkog pitanja i teorijskog okvira do empirijskih studija. Prema Detjenu, IBL je otvoreni proces učenja (o uvjerenjima, temama, problemima itd.) Ovisi o komunikaciji metodologije unutar grupe i odabiru predmeta. To je istraživanje i širenje znanja te eksperimentalno i samostalno učenje. (Detjen 2014: 493-501)

Učenje temeljeno na problemima (problem-based learning - PBL) dio je IBL-a, gdje nastavnici vode učenike u socijalne sukobe / probleme i učenici samostalno pronalaze rješenja. Prema Gollu, PBL nastaje kada je "problem" u središtu procesa učenja, a učenje se razvija kroz iskustvo rješavanja problema. U ovom se procesu razvijaju kompetencije poput sposobnosti prosuđivanja i komunikacije, kritičkog razmišljanja i samostalnog učenja. (Goll 2014: 258-266)

Razumijevanje općeg procesa istraživanja u društvenim znanostima je korisno za razmišljanje o metodološkim pristupima učenja temeljenog na istraživanju i učenja temeljenog na problemima.

Istraživanje u društvenim znanostima

2

Na što mislimo pod pojmom istraživanja? Jednostavno objašnjenje moglo bi biti traženje odgovora na pitanje. Potraga za odgovorima u znanstvenom istraživanju mora ispunjavati određene kriterije i trebala bi biti:

- Sustavna: Istraživanje mora imati metodološku strategiju koja se sastoji od više stadija ili faza.
- Kontrolirana: Uvjete u kojima se istraživanje provodi (koga treba istraživati, kako, gdje i kada) treba isplanirati.
- Stabilna: Istraživanje je proces koji se razvija kroz određeni vremenski period.
- Generativna: Istraživanjem se nastoji povećati znanstveno znanje.
- Empirijski utemeljena: Istraživač kroz primjenu empirijskih metoda provjerava mogući odgovor na istraživački problem.
- Samokritična: Istraživači ne bi trebali postati samodopadni, već bi trebali ispitivati i preispitivati a) odluke koje donose tijekom istraživanja i b) moguće odgovore na istraživačka pitanja i rezultate studije.

Svaka potraga za odgovorima koja ne sadrži nijednu od navedenih karakteristika može se smatrati propitivanjem ali ne i postupkom znanstvenog istraživanja. Međutim, ono što se može smatrati sustavnim, kontroliranim, stabilnim itd. ovisi o specifičnom istraživačkom pitanju i metodama koje isto zahtijeva. O tome ćete saznati više tijekom diskusije o različitim mogućim formatima istraživačkog pitanja.

Razviti operacionalizirano istraživačko pitanje nije nimalo jednostavno, i ovom koraku trebate posvetiti dovoljno vremena. Precizno istraživačko pitanje vaš je kompas kroz istraživački proces. Vodit će vas kroz planiranje istraživanja i odabir metoda te vam pomoći kroz sve faze istraživačkog procesa. Istraživanje se procjenjuje (i ocjenjuje) s obzirom na postavljeno istraživačko pitanje i vašu sposobnost da na njega odgovorite.

3

Početak istraživanja

Da biste dobili vizualnu sliku različitih koraka istraživačkog procesa i kako se oni mogu provesti u učionici, pogledajte i okvir za vođenje DETECT Studija.

3.1. Pronalažak teme

Tema istraživanja može biti rezultat istraživanja literature, javnih rasprava ili praktičnih problema. Na temelju javnih i polariziranih rasprava u vašoj zemlji, tema istraživanja je odabrana kao prikladna. Od vas se traži da pripremite odgovor na takve rasprave na temelju istraživanja i pouzdanih podataka.

3.2. Formuliranje istraživačkog pitanja

Vaše ideje o odgovarajućem istraživačkom pitanju najvjerojatnije ne proizlaze iz opsežnog istraživanja literature, ali su najvjerojatnije blisko povezane s vašim iskustvima, prepostavkama, predrasudama i teorijskim pristupom - bili vi toga svjesni ili ne. Važno je da ste svjesni tih prepostavki, kako biste mogli kritički promišljati na koji način utječu na vaše istraživanje. Istraživačko pitanje treba biti a) jasno i sažeto i b) na njega se mora moći odgovoriti istraživačkim alatima društvenih znanosti. Istraživačka pitanja ne sadrže vrijednosne prosudbe; trebaju ispunjavati sljedeće nužne kriterije:

- biti otvorena
- da se na njih može odgovoriti u okviru istraživanja
- kroz njih se strukturira i vodi proces istraživanja
- odgovorena u zaključku

Kao što vidimo, istraživačko pitanje vrlo je važno za istraživanje. Stoga bi istraživač njime trebao biti motiviran.

3.3. Koristenje istraživačkih metoda

Nakon što je pitanje formulirano, potrebno je pronaći način kako na njega odgovoriti. Metode istraživanja ovise o vašem istraživačkom pitanju. Kada napravite plan istraživanja, trebate uzeti u obzir sve potrebne korake za prikupljanje podataka. Uzmite u obzir da će vam trebati i vrijeme za tumačenje podataka i pisanje završnog izvještaja. Koliko vremena će vam trebati za reviziju vašeg konačnog teksta itd.? Kako ćete postupiti dalje ovisi o vašem istraživačkom pitanju. U slučaju da imate vremena samo za istraživanje literature, još uvijek biste trebali moći primijeniti kriterije za evaluaciju dizajna istraživanja, empirijskih podataka i istraživanja koje su koristili autori koje čitate.

Kao čitatelj istraživačkog rada, trebali biste biti u mogućnosti identificirati istraživačko pitanje i istraživački pristup i dizajn koji je odabrao autor, te biste trebali razmisliti o njegovoj koherenciji.

3.3.1. Prikupljanje podataka

Kako provodite istraživanje i koje odluke donosite ovisi o vašem istraživačkom pitanju. Koliko će ljudi sudjelovati u vašem istraživanju: kako ih birate - tj. koje karakteristike trebaju imati i kako ih odabirete; koje podatke trebate prikupiti; koje ćete tehnike i alate koristiti za prikupljanje informacija; kako ćete analizirati prikupljene informacije? Da biste odgovorili na ova pitanja, morate poznavati razne tehnike uzorkovanja, istraživačke dizajne, tehnike i alate za prikupljanje podataka, kao i instrumente i tehnike prikupljanja podataka. Kad čitate istraživački rad, trebali biste biti u mogućnosti identificirati sve ove aspekte istraživanja.

Kako biste proveli istraživanje potrebno za odgovor na istraživačko pitanje, morate odabrat odgovarajuće instrumente i tehnike. Valja odrediti koje informacije trebate dobiti. Iz ovog vodećeg pitanja proizlazi nekoliko potpitanja:

- Koje instrumente ili tehnike trebate koristiti?
- Jesu li ti instrumenti korišteni u drugim istraživanjima?
- Možete li prilagoditi postojeće ili morate dizajnirati specifične instrumente ili tehnike da biste dobili potrebne podatke?

Tehnike i instrumenti mogu biti:

- upitnik
- analiza medija
- mjerne skale
- različiti oblici pojedinačnih intervjuja
- grupni intervjui, mrežne analize i različiti oblici promatranja.

U prikupljanju podataka uloga istraživača je presudna. Stoga istraživač mora razmisliti o svojoj ulozi tijekom prikupljanja podataka i treba dokumentirati relevantna zapažanja.

3.3.2. Razmatranje metodološke pluralnosti u društvenim istraživanjima

Očito je da većina dizajna istraživanja uključuje nekoliko metoda. Ako želite razumjeti određenu dinamiku izbjegličkog kampa, možda biste željeli konzultirati dostupne statističke podatke. Npr. koliko ljudi tamo živi i koliko dugo, ili njihovu distribuciju prema dobi i spolu. Posjetite kamp, razmislite o kriterijima za promatranje i zabilježite odgovarajuće bilješke. Odlučite se za intervjue, ali i za promatranje sudionika tijekom zabave. Kvalitativno istraživanje dobro je polazište za razvoj ljestvica i tema koje želite uključiti u upitnik. Istraživačke metode se međusobno nadopunjaju, a najprikladnija kombinacija ovisi o vašem istraživačkom pitanju.

Različiti pristupi istraživanju u društvenim znanostima ovise o problemima koje istraživač želi analizirati i njegovim teorijskim i metodološkim preferencijama. Istraživačko pitanje vodi istraživački proces koji nas vodi do odgovora i odabira odgovarajućih istraživačkih metoda. Istraživačka perspektiva istraživača određuje koja će pitanja postaviti i koje će istraživačke metode koristiti. Ti različiti pristupi su legitimni i plodonosni u svojoj složenosti; međusobno se nadopunjuju. Svaka metoda ima svoje prednosti i ograničenja. Stoga nam kombinacija različitih istraživačkih metoda daje dublje uvide nego upotreba jedne metode.

3.4. Analiza podataka

Istraživački postupak vam najvjerojatnije pruža obilje podataka koje morate strukturirati, analizirati i interpretirati. Zapravo, kroz studije se često sakupi mnogo više informacija nego što je potrebno za odgovor na istraživačko pitanje. Da biste najbolje iskoristili svoje podatke, morate razviti vlastiti sustav njihove organizacije: vlastiti sustav načina imenovanja i organiziranja datoteka, kako dokumentirate svoje istraživačke podatke, kako upravljate bibliografskim referencama i kako organizirate relevantne prepiske. Trebali biste razviti dosljedan sustav za organiziranje podataka što je prije moguće kako biste izbjegli nepotrebni gubitak vremena i osjećaj

frustracije dok tražite podatke. Sveučilište u Cambridgeu je objavilo vodič za upravljanje podacima s opsežnim poglavljem o organiziranju podataka (vidi: <https://www.data.cam.ac.uk/data-management-guide/organising-your-data>).

3.5. Zaključivanje

Da biste izvukli odgovarajuće zaključke, morate a) dobro poznavati svoje podatke, b) pažljivo ih analizirati i c) dokumentirati taj postupak na odgovarajući način. Na temelju vašeg istraživačkog procesa i vaše analize, sada ste spremni za posljednji korak: zaključke. Zaključci su mnogo više od sažetka vaših rezultata i analiza. Imajte na umu da zaključci nisu mjesto gdje trebate uključiti novi materijal. Trebali bi se u potpunosti temeljiti na materijalu koji prezentirate u svom izvješću o istraživanju.

U svojim zaključcima navodite što se može naučiti iz vašeg istraživanja. To vam daje priliku da detaljnije objasnite kako uspjehe, tako i poteškoće. Ovdje možete detaljnije objasniti razloge zbog kojih se, na primjer, hipoteza koju ste formulirali pokazala pogrešnom ili zašto je određeni uvid nov i važan. U svojim zaključcima dajete i prijedloge kako poboljšati dizajn, metodologiju ili interpretaciju istraživanja te ukazujete na ograničenja vašeg istraživanja i ističete nova istraživačka pitanja.

3.6. Pojašnjenje izvještaja o istraživanju

Izvještaj o istraživanju informira čitatelja o istraživačkom pitanju i kako ste ga razvili, dizajnu istraživanja i njegovim karakteristikama, procesu vašeg istraživanja, rezultatima i zaključcima vašeg istraživanja. Objavom izvješća svoje istraživanje stavljate na raspolaganje akademskoj zajednici i šire te pomažete u povećanju opsega znanja o određenoj temi. To također podrazumijeva da su drugi istraživači u prilici procijeniti vaš rad i razmotriti prednosti i nedostatke istraživanja, kao i opseg i ograničenja njegovih zaključaka. Izvještaj o istraživanju trebao bi biti jasan, koncizan i sveobuhvatan. To bi trebalo omogućiti drugom istraživaču da ponovi studiju ili se uključi u slična istraživanja i tako potvrdi, amplificira ili proturječi vašim rezultatima.

Vaše izvješće počinje s naslovom izvješća, imenom autora i njihovom afilijacijom. Naslov mora odražavati sadržaj istraživanja što je vjernije moguće. Trebao bi biti dug koliko je potrebno ali što je moguće kraći, te odražavati ozbiljnost vašeg rada.

Od vas će se tražiti da navedete ključne riječi i sažetak svog izvješća. Dobro odabrane ključne riječi povećavaju mogućnost da će vaše izvješće pronaći i drugi istraživači koji su zainteresirani za vaš rad. Čitatelji će odlučiti na

osnovu sažetka žele li nastaviti čitati vaše izvješće ili ne, pa обратите pažnju na to. Držite se specifikacija ugovornog tijela, npr. broja ključnih riječi i broja riječi ili znakova koji možete koristiti za sažetak. Svaki akademski rad smješten je u teorijskom okviru. Iz vašeg izvješća mora biti jasno da poznajete teorije koje su razvijene s obzirom na vašu istraživačku temu i da znate gdje je vaše izvješće smješteno u odgovarajućim raspravama. To također podrazumijeva da morate znati koje studije su provedene o temi, njihove rezultate i zaključke, koja pitanja proizlaze iz njih i kako se vaš rad uklapa. Teorijski okvir mora biti dobro organizirana sinteza prikupljenih informacija o istraživačkom problemu. Mora biti dobro strukturiran i logičan i koherentan.

Sekcija o vašem empirijskom istraživanju mora navesti vašu opću temu, vaše istraživačko pitanje i ciljeve povezane s oboje. Prema vašem pristupu, morate objasniti svoju hipotezu, svoje dobro informirane prepostavke o kontekstu ili vaše prepostavke o mogućnostima pridruženih radnji. Morate objasniti metode koje ste primijenili i njihovu prikladnost za proučavanje problema. To uključuje broj sudionika, kriterije za njihov odabir, tehnike uzorkovanja, relevantne karakteristike (dob, prihode itd.), tehnike i instrumente za prikupljanje podataka te kako su dizajnirani kao i njihovu valjanost i pouzdanost. Morate opisati postupak istraživanja, tj. kada, gdje i kako je provedeno, tko je sudjelovao itd. Vaša analiza i interpretacija podataka moraju biti razumljivi čitatelju. Možete ih vizualizirati u tablicama i slikama, ili u svoje konačno izvješće dodati odlomke iz transkribiranih intervjua itd.

Izvješće završavate zaključcima, prema ranije navedenoj diskusiji. Sva literatura koju koristite mora biti dokumentirana u vašim bibliografskim referencama na kraju dokumenta. Uvijek poštujte smjernice izdavača i pažljivo ih se pridržavajte.

3.7. Zaključak

Iako ovaj priručnik može dati tek kratak i površan uvod u istraživački proces, iz njega bi trebalo postati jasno da je istraživanje složen, dugotrajan i naporan proces. Zahtijeva strpljenje, samorefleksiju, sposobnost za razvoj i praćenje plana rada te otvorenost za preispitivanje vlastitih metoda i rezultata od strane drugih. U principu, metodološki utemeljeno istraživanje u društvenim znanostima sušta je suprotnost pojednostavljenim, lako pristupačnim rješenjima: gradi svijest o postojanju mnogo više pitanja nego odgovora, više neizvjesnosti od izvjesnosti, više potencijalnih odgovora nego konačnih odgovora. U ovo doba polarizacije istraživači bi trebali usvojiti otvoren i autentičan ljudski dijalog koji omogućuje razumijevanje ljudi i njihovih različitih načina življenja (Castells, 1998.).

Glavni izvori ovič smjernica i preporuke za čitanje

4

- Texts taken from: Erasmus+Project: REFLECT LAB – Supporting lecturers in applying inquiry based learning - Manual for Learners (https://www.reflect-lab.eu/fileadmin/reflect-lab/pdf/I03_en.pdf)
- Bhattacherjee, Anol (2012): Social Science Research: Principles, Methods, and Practices. Textbooks Collection. (http://scholarcommons.usf.edu/oa_textbooks/3)
- Detjen, Joachim (2014): Forschend lernen: Recherche, Interview, Expertenbefragung. In: Sander, Wolfgang (Hrsg.): Handbuch politische Bildung. Bonn, S. 493-501.
- Flick, Uwe (2009): An Introduction to Qualitative Research. SAGE.
- Gimeno, J. (2005): La educación obligatoria: su sentido educativo y social. Madrid: Morata.
- Goll, Thomas (2014): Problemorientierung. In: Sander, Wolfgang (Hrsg.): Handbuch politische Bildung. Bonn, S. 258-266.

Bilješka